

Orijinal makale

Sağlık Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi

Feyza DERELİ¹, Sinem KABATAŞ²¹ Muğla Sağlık Yüksekokulu, Halk Sağlığı, MUĞLA² Muğla Sağlık Yüksekokulu, MUĞLA

ÖZET

Çalışma Muğla Sağlık Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerini belirlemek amacıyla yapıldı. Son sınıfta okuyan 70 Hemşirelik, 32 Sağlık Memurluğu, toplam 102 öğrenciye sosyo-demografik özellikleri ve iş bulma endişelerini belirlemeye yönelik 14 soruluk kişisel bilgi formu ve 20 soruluk Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) uygulandı.

Öğrencilerin umutsuzluk puanlarının yüksek (15,53±4,35) olduğu bulundu. Öğrencilerin; yaş grubu, cinsiyet, doğum yeri, medeni, gelir, mesleklerini seçme durumu, okudukları bölüm, iş bulmada kullanacakları yöntem durumu ile umutsuzluk puanları arasında anlamlı ilişki olmadığı ($p>0,05$), iş bulmaya yönelik endişe ve mezun olduktan sonra iş bulabileceklerini düşündükleri süreye göre anlamlı ilişki olduğu tespit edildi ($p<0,05$).

Sonuç olarak; öğrencilerin iş bulma konusunda endişeli ve umutsuzluk puanlarının yüksek olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: İş, öğrenci, endişe, umutsuzluk

ABSTRACT

Determination of hopelessness levels and anxieties for finding job of late class students in Muğla University school of health

Study was made for determination of anxieties about finding job and hopelessness levels of late class students in Muğla University School of Health. Individual Knowledge Form and Beck Hopelessness Scale (BHS) was carried out to total 102 late class students who consist of 70 nurse and 32 medical officer students for determination of anxieties about finding job and hopelessness levels of them.

It was found that student's hopelessness points were high (15,53±4,35). The relation between hopelessness points and age group, sex, birthplace, marital status, income, status of choosing job, education section, status of method for finding job was not significant. However, the relation between hopelessness points anxieties about finding job and think of time about finding job after graduate was significant.

In conclusion, it was determined that students anxieties and their hopelessness points were high about finding job.

Key Words : Job, student, anxiety, hopelessness

GİRİŞ

Dünyada milyonlarca insanın işsiz olduğu bilinmekte, nedeni ülkeden ülkeye, kişisel özelliklere ve ölçütlere göre değişebilmektedir¹. Gerek gelişmiş ülkelerde gerekse gelişmekte olan ülkelerde temel sorunların başında işsizlik gelmektedir. Bu sorun ülkelerin sosyo-ekonomik gelişmişliklerine göre farklılık gösterse de ülkemizde ve tüm dünyada en önemli ve birinci problem olmaya devam etmektedir²⁻⁶. 2005 yılı için özellikle Polonya (%17,7) ve Slovakya (%16,4) yüksek işsizlik rakamlarıyla dikkat çekerken; İrlanda (%4,3), Hollanda (%4,7), İngiltere (%4,7) ve Danimarka (%4,8) nispeten düşük oranları ile ön plana çıkmaktadır. Türkiye 2000 yılında %6,5 işsizlik düzeyinde iken 2005 yılında bu oran %10,3'ün üzerine çıkmış, 2007'de ise %12,5 ile işsizlik artmaya devam etmektedir⁷. Türkiye'de istihdamın nüfusa oranı 1994'te %52,4 iken 2001'de

%47,8 ve 2005'te %45,9 olmuştur. Ülkemizde nüfusun yaklaşık %54'ü istihdam edilememektedir. Gelişmiş toplumlarda, istihdam yalnızca ekonomik açıdan değil, aynı zamanda toplumsal açıdan da önemli görülmektedir⁸. İstihdam insanlık tarihinin başlangıcına kadar uzanan bir olgudur. Aynı zamanda insanın var olma koşullarından biridir⁹. Türkiye istihdam edebilmede OECD ülkeleri ortalaması ile karşılaştırıldığında yaklaşık %20 daha geridedir. En iyi istihdam İsviçre'de olup, oran %77'den fazladır. Türkiye OECD ülkeleri içinde 2001-2005 yılları içinde istihdam/nüfus oranı en kötü/düşük olan ülke olmuştur¹⁰. Türkiye ekonomisinde özellikle 2002 yılından itibaren yüksek büyüme hızının oluşmasına rağmen meydana gelen yüksek işsizlik oranı çeşitli yönlerden konunun irdelenmesi, araştırılması gerekliliğini ortaya koymuştur⁷. 2007

nüfus sayımı sonuçlarına göre Türkiye nüfusunun yarısı 28,3 yaşından küçüktür. Yaklaşık 70,6 milyon olan toplam nüfusumuzun %44'ü 24 yaşın altındadır. Türkiye genç nüfus yapısıyla Avrupa kıtasında şanslı gibi görünse de 15-24 yaş nüfusunun çok ciddi bir istihdam ve işsizlik sorunu yaşadığı bilinmektedir¹¹. 2007 yılında işsizlik oranı kentlerde %12, kırsal kesimde %7,1 olarak belirlenirken, Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yıla göre 85 bin kişi artarak 2 milyon 350 bin kişi olarak hesaplanmıştır. İşsizlerin %73,4'ü erkek nüfustan oluşmakta, bunların % 29,1'i bir yıl ve daha uzun süredir iş aramaktadır¹². Türkiye OECD ülkeleri arasında yüzde 12,5 ile üniversite mezunları arasındaki işsizlik oranı en yüksek ülkedir, bu oran İspanya'da 8,1, Fransa'da 7,4 ve Polonya'da da 7,3'dir. Ayrıca işsiz üniversite mezunu kadın sıralamasında da Türkiye birinci sıradadır¹³. İstihdam edilemeyenlerin eğitim durumları incelendiğinde; 2000 yılında 143 bin üniversite mezunu işsiz iken, 2007 yılının Ağustos ayı verilerine göre bu sayı 376 bine ulaşmıştır. Son 7 yılda diplomalı işsiz sayısının 233 bin arttığı görülmektedir. Sadece 2006 yılında diplomalı işsizlere 83 bin üniversite mezunu genç katılmıştır¹². "İstihdam Artışını Engleyen Faktörler" başlıklı raporda lise ve üniversite mezunu gençlerin işsizlik oranının her geçen gün arttığına dikkat çekilerek, ülkede her üç eğitilmiş gençten birinin işsiz olduğu belirtilmiştir⁴. Çalışma insanlık için bir yaşam biçimi olarak değerlendirilmektedir. Bir işte çalışma, kişinin kendine güven ve saygı duygusunu geliştirmekte, ona bir değer katmanın gururunu yaşatmaktadır. Çalışma aynı zamanda kişinin topluma ait olma duygusunu güçlendirmektedir^{14,15}. İşsizlik ekonomik bir sorun olmanın ötesinde, toplumsal ve kişisel içerimleri olan çok yönlü bir olgudur. Sorunun önemli bir boyutu, işsiz kalan kişilerde yarattığı korku, fiziksel ve ruhsal sağlığın bozulması, toplumun değer yargılarının yitirilerek ortaya çıkardığı ümitsizlik, yoksulluk ve toplumsal dayanışmanın bozulmasıdır^{2,4,6,15}. Sorunların, bireyden bireye ve toplumdan topluma farklılıkları bulunmakla birlikte, bireylerde en çok rastlanan temel sonuçları; stres, umutsuzluk, depresyon, özsaygının zedelenmesi, toplumsal ve ailesel rolün yitirilmesi şeklindedir¹⁶. Umudun karşıtı olan umutsuzluk, bireyin ruh sağlığını olumsuz etkilemesinin yanı sıra, depresyon ve bu tip klinik tabloların bir parçası olarak yer alan bir duygudur. Umutsuzluk 1986 yılında Kuzey Amerika Hemşirelik Tanılama Derneği (North America Nursing Diagnosis Association-NANDA) tarafından da bir hemşirelik tanısı olarak onaylanmış ve 'bireyin sınırlı ya da hiç alternatif göremediği veya kişisel seçenekler bulamadığı ve kendi yararı için enerji sarf edeme-

diği bir durum' olarak tanımlanmıştır¹⁷. Sağlıklı birey fiziksel yönden olduğu kadar psikolojik ve sosyal yönden daha ayrıntılı ele alınmıştır. Gelecekte olabilecek her şeyin şimdikinden daha iyi olmayacağı ve geleceğe yönelik olumsuz bakış umutsuzluk kavramının ögesini oluşturmaktadır^{18,19}. Gelecekle ilgili Ülkemizde ergen ve ruhsal sorunlarını araştıran çalışmada, 'kendi geleceğinize nasıl bakıyorsunuz?' sorusunu ergenlerin %86,3'ü 'umutlu', %8,0'i 'umutsuz' ve %5,7'si 'beklentim yok' şeklinde yanıtlamıştır²⁰. Kazgan'ın İstanbul'da 18-25 yaşları arasındaki gençlerde gençlik değerlerini araştırıldığı çalışmasında, gençlerin %11,9'unun yaşamından hiç memnun olmadığı, %30'unun on yıl sonra Türkiye'deki sorunların aynen süreceğini düşündüğü ve %12,3'ünün çok daha kötü bir Türkiye beklediği görülmüştür²¹.

Üniversite son sınıfa gelmiş ve kısa zamanda hayata atılarak yaşamını devam ettirecekleri bir gelir elde edilecekleri işi seçecek olan ve çalışacakları işte aradıkları özellikleri önceden planlamayan gençlerde kararsızlık ve bunun doğal bir sorucu olan; umutsuzluk, tutarsızlık ve işsizlik kaygısının yüksekliği görülmektedir²². Son yıllardaki ekonomik krizler, toplumsal olaylar, istihdam yetersizliği ve eğitim konuları irdelendiğinde, işsizlik üzerine yapılan çalışmaların önemi ve gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çalışma Muğla Üniversitesi Muğla Sağlık Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerini belirlemek amacıyla yapıldı.

MATERYAL VE METOT

Muğla Üniversitesi Muğla Sağlık Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmanın evrenini; Hemşirelik bölümünde son sınıfta okuyan 77 kişi, Sağlık Memurluğu bölümünde okuyan 34 kişi, toplam 111 öğrenci oluşturdu. Sağlık personeli olarak çalışan sabit gelirlili 9 öğrenci iş endişeleri olmadığı için çalışma dışı bırakıldı. Araştırmaya katılan 111 öğrenciden 102 öğrenciye anket uygulaması yapıldı. Araştırma etik kurallar çerçevesinde, kurumlardan yazılı, öğrencilere çalışma ve amacı açıklanıp sözel izinleri alınarak yürütüldü. Çalışmada son sınıf öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve iş bulma endişeleri ile ilgili; yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir durumu, okunan bölüm, meslek seçim durumları, öğrencilerin iş bulmaya yönelik endişe duyma durumları, iş bulabileceklerini düşündükleri süre, iş bulmada kullanacakları yöntemleri belirlemeye yönelik sorulardan oluşan kişisel bilgi formu (KBF) ve Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) kullanıldı. Araştırmaya katılan öğrencilere ders, sınav zamanı dışında

uygun ortam sağlanarak yüz yüze görüşme yöntemiyle ortalama 15 dk anket formları uygulandı. Araştırma sonuçları öğrencilere aktarıldı.

Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ); Beck ve ark. (1974) umutsuzluk derecesini objektif olarak sayılara dökerek belirlemek amacıyla Beck Umutsuzluk Ölçeğini geliştirmiştir. Ölçek ile ilgili ilk çalışma Seber (1991), geçerlik çalışması da Durak ve Palabıykoğlu (1994) tarafından yapılmıştır. Kişilerin geleceğe yönelik karamsarlık derecesini hesaplamayı amaçlar, 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan sorulara doğru-yanlış biçiminde cevap verilmekte ve ölçek negatif beklentileri yansıtmaktadır. 1.,6.,9.,13.,15. maddelerde gelecek, 2.,3.,9.,11.,12.,16.,17.,20. maddelerde güdü kaybıyla ilgili ve 4.,7.,14.,18. maddelerde ise gelecek beklentisi ile ilgili duygular belirtilmiştir. Ölçeğin; 2.,4.,7.,9.,11.,12.,14.,16.,18. ve 20. maddeleri "pozitif", 1.,3.,5.,6.,8.,10.,13.,15. ve 19. maddeleri "negatif" olarak puanlanmaktadır. 11 pozitif, 9 negatif anahtar cevabı vardır. Verilen anahtar ile uyum sağlayan her cevap 1, uyum sağlamayan her cevap ise 0 puan alır. Elde edilen aritmetik toplam "umutsuzluk" puanını oluşturur. 0-20 değerleri arasında değişebilen puanlar yüksek olduğunda umutsuzluğu, düşük olduğunda ise umudu gösterir²³.

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 11.5 paket programı kullanıldı. Veri analizlerinde; frekans hesaplamaları, One-way ANOVA, t-Testi, Kruskal-Wallis, Mann-Whitney-U testi kullanıldı, anlamlılık seviyesi $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

BULGULAR

Muğla Sağlık Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin; %68,6'si kız, %31,4'ü erkek, %7,8'i 20 yaşında, %19,6'sı 21 yaşında, %72,5'i 22 ve üzeri yaş grubundadır. Öğrencilerin; %94,1'i bekar, %14,7'sinin geliri giderinden fazla, %18,6'sının geliri giderinden az, %66,7'sinin gelirinin giderine denk olduğu, %68,6'sının hemşirelik, %31,4'ünün sağlık memurluğu bölümü öğrencisi olduğu belirlendi. Meslek seçiminde öğrencilerin; %18,6'sı mesleklerini başkalarının, %20,6'sı ailelerinin, %60,8'i kendilerinin seçtiğini belirtti (Tablo 1).

Son sınıf öğrencilerinin; %52'sinin iş bulma endişesinin olduğu, %48,0'sinin iş bulma endişesinin olmadığı saptandı (Tablo 2). Öğrencilerin iş bulabileceklerini düşündükleri süre incelendiğinde; %4,9'unun 24-35 ayda, %7,8'inin 36 ay ve üzeri sürede, %14,7'sinin 12-23 ayda, %26,5'inin 6-11 ayda, %46,1'nin 6 aydan kısa sürede iş bulabileceklerini düşündükleri belirlendi (Tablo 3).

İş bulmada kullanacakları yöntemlere bakıldığında; öğrencilerin, %88,2'sinin tanıdık, %56,9'unun Türkiye İş Kurumu, %53,9'unun gazete, %89,2'sinin kişisel olanaklar, %54,9'unun özel iş bulma şirketi, %95,1'inin KPSS ile iş bulmayı düşündükleri tespit edildi (n katlanmıştır) (Tablo 4).

Öğrencilerin Beck Umutsuzluk Ölçeğinden ortalama $15,53 \pm 4,35$ puan aldıkları saptandı.

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre umutsuzluk puan dağılımları (N=102)

Özellikler	N	%	Umutsuzluk Puanı $X \pm SS$	İstatistik
Yaş				
20	8	7,8	13,50±6,78	KW=2,063 p=0,357
21	20	19,6	14,60±4,53	
22 ve üzeri	74	72,5	16,01±3,93	
Cinsiyet				
Erkek	32	31,4	16,28±3,07	MWU=1068,500 p=0,708
Kız	70	68,6	15,20±4,80	
Medeni Durumu				
Bekar	96	94,1	15,41±4,40	F=1,299 p=0,257
Evli	6	5,9	17,00±2,88	
Gelir Durumu				
Geliri gidere denk	68	66,7	15,23±4,61	F=1,192 p=0,308
Gelir giderden az	19	18,6	15,36±4,49	
Gelir giderden fazla	15	14,7	17,13±2,29	
Bölüm				
Hemşirelik	70	68,6	15,20±4,80	MWU=1068,50 p=0,708
Sağlık Memurluğu	32	31,4	16,28±3,07	
Meslek Seçim Durumları				
Kendim	62	60,8	15,61±4,03	F=0,778 p=0,462
Ailem	21	20,6	14,61±5,31	
Başkaları	19	18,6	16,31±4,24	
Toplam	102	100,0	15,53±4,35	

Tablo 2. Öğrencilerin iş bulmaya yönelik endişe duyma durumlarına göre umutsuzluk puan dağılımları (N=102)

Endişe Duyma Durumları	N	%	Umutsuzluk Puanı X±SS	İstatistik
Duyuyor	53	52,0	16,65±3,49	MWU=933,500 p=0,014
Duymuyor	49	48,0	14,50±4,81	
Toplam	102	100,0	15,53±4,35	

Tablo 3. Öğrencilerin mezun olduktan sonra iş bulabileceklerini düşündükleri süreye göre umutsuzluk puan dağılımları (N=102)

İş Bulabileceklerini Düşündükleri Süre	N	%	Umutsuzluk Puanı X±SS	İstatistik
6 aydan kısa	47	46,1	17,17±2,54	KW=17,848 p=0,001
6-11 ay	27	26,5	15,74±4,94	
12-23 ay	15	14,7	12,26±5,41	
24-35 ay	5	4,9	14,60±4,03	
36 ay ve üzeri	8	7,8	12,00±3,96	
Toplam	102	100,0	15,53±4,35	

Tablo 4. Öğrencilerin iş bulmada kullanacakları yöntemlere göre umutsuzluk puan dağılımları (N=102)

Yöntemler	N	%	Umutsuzluk Puanı X±SS	İstatistik
Tanıdık				
Evet	90	88,2	15,58±4,35	t=0,307
Hayır	12	11,8	15,16±4,48	p=0,763
Türkiye İş Bulma Kurumu				
Evet	44	43,1	15,36±4,65	t=0,353
Hayır	58	56,9	15,67±4,13	p=0,724
Gazete				
Evet	47	46,1	15,57±4,65	t=0,075
Hayır	55	53,9	15,50±4,11	p=0,940
Kişisel Olanaklar				
Evet	91	89,2	15,63±4,24	t=0,654
Hayır	11	10,8	14,72±5,31	p=0,515
Özel İş Bulma şirketi				
Evet	56	54,9	15,16±4,83	MWU=1238,000 p=0,734
Hayır	46	45,1	16,00±3,67	
KPSS				
Evet	97	95,1	15,56±4,41	t=0,283
Hayır	5	4,9	15,00±3,16	p=0,778

*n katlanmış; öğrenciler kullanacakları yöntemlerde birden fazla şık işaretlemişlerdir.

TARTIŞMA

Öğrencilerin ortalama umutsuzluk (15,53±4,35) puanlarının yüksek olduğu belirlendi. Taşkent'in üniversite son sınıflarda yapmış olduğu çalışmada; öğrencilerin iş bulma konusunda umutsuz olduğu belirtilmektedir⁴. Artan ekonomik sorunlar, üniversite mezunu sayısına oranla kadroların yetersizliği, askerlik, istihdam, lisansüstü eğitim sorunlarının öğrencilerde umutsuzluk yarattığı düşünülmektedir. Yaş ile öğrencilerin umutsuzluk puanı arasında anlamlı ilişki olmadığı (p>0,05), 22 ve üzeri yaş grubundaki öğrencilerin diğer yaş gruplarına göre umutsuzluk puanlarının yüksek olduğu tespit edildi (Tablo 1). Şahin'in üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada yaş ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptanmamış, umutsuzluk puanı açısından en yüksek ortalama ya 27 ve yukarı yaş grubunun sahip olduğu tespit edilmiştir²⁴. Karataş'ın çalışmasında kayıtlı işsizler arasında 15-24 yaş genç işsizlerin oranının (%20)

oldukça yüksek ve yaş faktörünün işsizlikte etkili olduğu tespit edilmiştir¹. 22 ve üzeri yaş grubundakilerin toplumda erişkin rolünde olmalarına rağmen öğrenciliklerinin devamı, mezun olduktan sonra iş bulamama endişeleri ve bu yaş grubunda erkek olan öğrencilerin askerlik durumlarının umutsuzluk puanlarını etkilediği düşünülmektedir. Çalışmada cinsiyet faktörü ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olmadığı (p>0,05), erkek (16,28) öğrencilerin umutsuzluk puanlarının kızların (15,20) puanlarından yüksek olduğu belirlendi (Tablo 1). Şahin, çalışmasında cinsiyet faktörü ile umutsuzluk puanı arasında anlamlı ilişki saptamamıştır²⁴. Tümerdem'in son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen faktörler üzerine yaptığı çalışmada; cinsiyet ile kaygı düzeyi arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir²⁵. Üngüren ile Ehtiyar'ın çalışmasında öğrencilerin cinsiyet durumlarının, umutsuzluk üzerinde istatis-

tiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı saptanmıştır²⁶. Yüksel'in çalışmasında gelecekte umutlu olma ile iş bulma konusunda umutlu olmanın cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çalışmalarda erkeklerin, kadınlara oranla umutsuzluk ve kaygı puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir⁵. Türkiye İstatistik Kurumu, Hane Halkı İşgücü Anketi'nin Eylül-Ekim-Kasım 2005'i kapsayan dönemde erkekler arasındaki işsizlik oranı yüzde 9,4'ten yüzde 9,7'ye, kadınlar arasındaki oran yüzde 10,6'dan yüzde 11,1'e çıktığını göstermektedir¹². Her iki cinsten de işsizlik artmasına karşın çalışmamızda erkeklerin işsizlik konusunda umutsuzluk puanlarının yüksek olmasının, diğer çalışmalarda da belirtildiği gibi toplumda ve iş hayatında erkeğin rolünden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin medeni durumuna göre umutsuzluk dağılımları incelendiğinde; medeni durum ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmadı ($p>0,05$) (Tablo 1). Öğrencilerin çoğunun bekar (%94,1) olduğu, evli olanların bekar olanlara göre umutsuzluk puanlarının yüksek olduğu belirlendi. Şahin'in araştırmasında medeni durumun umutsuzluk puanını etkilemediği, evli öğrencilerin bekarlara oranla umutsuzluk puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir²⁴. Karasoy'un araştırmasında; genç işsizlerin çoğunun bekar olduğu tespit edilmiştir²⁷. 2007 yılı "Hane halkı işgücü anketi" sonuçlarına göre hiç evlenmemiş bireylerin daha yoğun olarak işsizlikle karşılaştığı belirtilmektedir¹². Yüksel, evli işsizlerin bekarlara göre daha fazla depresyonda olduğunu belirtmektedir⁵. Evlilerin bakmakla yükümlü olduğu ailelerinin, sorumluluklarının olmasının yanında öğrenci ve işsiz olmaları nedeniyle umutsuzluk puanlarının yüksek olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada gelir durumu ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olmadığı ($p>0,05$), en yüksek umutsuzluk puanına (17,13 ±2,29) geliri giderinden fazla olan grubun sahip olduğu saptandı (Tablo 1). Selçuk Üniversitesi'nde yapılan çalışmada ekonomik durum ile öğrencilerin umutsuzluk puanı arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiş, fakat en yüksek puanın ekonomik durumu düşük olanların aldığı tespit edilmiştir²⁴. Sonuçlar çalışmamızla paralellik göstermemektedir.

Öğrencilerin mesleklerini seçme durumuna göre umutsuzluk puanları incelendiğinde; ailesinin etkisi ile mesleği seçenlerin diğer gruplara göre umutsuzluk puanlarının düşük olduğu, mesleğini seçme durumu ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olmadığı belirlendi ($p>0,05$) (Tablo 1). Gerek eğitim görecekları alanı, gerekse mesleğini yapabilecekleri işi belirlemede ailelerinin

dediklerini yapan bireylerin iş ve meslek seçimi sorunuyla karşılaşmadıkları belirlenmiştir. Kendisi adına ailesi karar verenlerin iş adına kaygı yaşamadıkları bildirilmiştir²². Çalışmamızda da ailesinin etkisiyle mesleği seçenlerin diğer gruplara göre umutsuzluk puanlarının düşük olmasının; ailelerinin kendileri için en doğru kararı verdiklerini düşünmeleri ve iş bulmada yardımcı olacakları beklentilerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmada okunulan bölüm ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$) sağlık memurluğu bölümünde okuyan öğrencilerin hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilere göre umutsuzluk puanının yüksek olduğu belirlendi (Tablo 1). Sonucun, sağlık memurluğu bölümü mezunlarının hemşirelere göre iş sahalarının, kurum kadrolarının daha az olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Şahin'in çalışmasında, umutsuzluk ortalama puanının edebiyat fakültesi sosyoloji bölümü öğrencilerinde 5,61, ilahiyat fakültesi öğrencilerinde 4,46 ve eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinde 3,47 olduğu, bölümler arasında fark olmadığı ($p>0,05$), umutsuzluk puanının eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinde düşük olduğu tespit edilmiştir²⁴.

Öğrencilerin iş bulma konusunda %52'si endişe duymaktadır. Endişeli olanların (16,65±3,49), endişeli olmayan (14,50±4,81) öğrencilere göre daha umutsuz oldukları, iş bulmada endişe duyma faktörü ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olduğu belirlendi ($p<0,05$) (Tablo 2). İzmir'de ve Sivas'ta işsizlere yönelik yapılmış olan araştırmalarda da işsizlerin çoğunluğunun geleceğe ilişkin umutlarının bulunmadığı saptanmıştır^{27,28}. Yüksel'in araştırma kapsamındaki işsizlerin yarısına yakın bir çoğunluğunun geleceğe ilişkin umutlarının bulunmadığı, bir diğer deyişle umutsuz oldukları belirlenmiştir¹⁶. Şahin'in çalışmasında, mezuniyet sonrası iş bulma konusunda eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin diğer bölümlere göre daha umutlu oldukları tespit edilmiştir²⁴. Demir ve ark. çalışmasında; öğrencilerin %72'sinin Ziraat Fakültesini bitirdikten sonra işsiz kalacağına kesin gözüyle baktıkları saptanmıştır²⁹.

Çalışmada 6 aydan kısa sürede iş bulabileceğini düşünen öğrencilerin diğer gruplara göre daha umutsuz olduğu, iş bulmayı düşündükleri süre ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olduğu belirlendi ($p<0,05$) (Tablo 3). Öğrencilerin 6 aydan daha kısa sürede iş bulmak istemelerine rağmen, sürenin uzaması düşüncesi ya da iş bulamama endişeleri nedeniyle umutsuzluk puanlarının diğer gruplara göre daha fazla olduğu düşünülmektedir. Türkiye'de 6 ay ve daha uzun süreli işsizlik %56, 12 ay ve daha uzun süreli

işsizlik %40 civarındadır¹⁰. Ayrıca, Türkiye genelinde işsiz nüfusun % 29,1'i bir yıl ve daha uzun süredir iş aramaktadır⁹. Avustralya'da 16-24 yaşları arasındaki gençlerin, %50-70'inin 9,5 aydır işsiz ve %75'inde depresif bozuklukların olduğu ifade edilmektedir¹. Güney Avustralya'da yapılmış olan bir çalışmada işsizlik süresi ile öz saygı, öz saygı ile psikolojik yakınmalar arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır³⁰. Literatürde karşılaşılan işsizliğin süresinin, işsizliğin sonuçları üzerinde etkili bir faktör olduğu belirtilmektedir⁵. İş bulma yöntemleri ile umutsuzluk puanı arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiş ($p>0,05$), öğrenciler birçok yöntemi aynı anda kullanacaklarını belirtmişlerdir (Tablo 4). Karasoy'un çalışmasında; gençlerin okul bittikten sonra iş aramaya başladığı ve işi kendi imkanlarıyla aradıkları belirtilmektedir²⁷.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Temmuz-Eylül dönemini kapsayan Hane halkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; işsizlerin %29,9'la büyük bölümü 'eş-dost' vasıtasıyla iş aramaktadır¹². Sonuç olarak; üniversite son sınıf öğrencilerinin iş bulma konusunda endişeli (%52) ve umutsuzluk puanlarının (15,53±4,35) yüksek olduğu belirlendi. Gelişmişlik göstergeleri içinde ülkedeki eğitilmiş kişi sayısının artmasının önemli olduğu kadar, istihdam edebilmenin önemi göz ardı edilmemelidir. Eğitilmiş bireylerin mesleklerine yönelik istihdam programlarının yapılmasının, iş arama, bulma, en önemlisi bu süreçte ortaya çıkan işsizliğin psikolojik etkileri ve baş etme yöntemleri konusunda rehberlik hizmetlerinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

REFERANSLAR

1. Karataş K. Genç İşsizliği: Ekonomik, Toplumsal Ve Ruhsal Sonuçları. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara 1994; 51-60.
2. Aytaç S. İşsizliğin Çalışan Birey Üzerindeki Etkisi: İşsizlik Kaygısı. İnsan Kaynakları Dergisi 2004;4: 82.
3. Körpe H. Avrupa Birliği Ülkelerinde Aktif İş Gücü Politikaları Ve İşveç Uygulama Sonuçları. Dünya Bankası, Özelleştirme Ve Sosyal Destek Projesi, İş-kur Proje Takım Lideri 2005;5: 166.
4. Taşkent N, Şahin A. Celal Bayar Üniversitesi Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerin İş Bulma Endişeleri Ve Umutsuzluk Düzeylerini Belirlemesi. 3. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Kitabı, 29-30 Nisan, Edirne 2004: 132.
5. Yüksel İ. İşsizliğin Psiko-Sosyal Sonuçlarının İncelenmesi (Ankara Örneği) Kırıkkale Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 2003;4: 21-38.
6. Zencirkıran M. Küresel Sorunlar Sarmalı. Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Yönetim Ve Çalışma Sosyolojisi Ana Bilim Dalı, Endüstri İlişkileri Ve İnsan Kaynakları Dergisi 2004;2: 81.
7. Göktaş Yılmaz Ö. Türkiye Ekonomisinde Büyüme İle İşsizlik Oranları Arasındaki Nedensellik İlişkisi. Ekonometri ve İstatistik Dergisi 2005;2: 11-29.
8. Toksöz G. Gelişmiş Ülkelerde İşsizlik Üzerine Güncel Tartışmalar. İmaj Yayıncılık, Ankara 1999; 22-39.
9. Kocacık F. Çalışma Sosyolojisi, Sivas 2000; 57-70.
10. Kaya M. Türkiye'nin İstihdam-İşgücü-İşsizlik Değerlendirmesi. Üniversite Ve Toplum, Eylül 2006;6: 1-4.
11. UNDP, "2008 Türkiye İnsani Geliştirme Raporu: Türkiye'de Gençlik", Ankara, 2008; www.undp.org.tr.
12. Türkiye İstatistik Kurumu, "İş İstatistikleri Raporu TÜİK 2007" 2008;www.tuik.gov.tr.
13. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) "Bilim, Teknoloji ve Endüstri Tablosu 2007, 2008; www.oecd.org.
14. Yüksel İ. İşsizliğin Sosyal Sonuçlarının İncelenmesi. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 2003;4: 76-84.
15. Ataman BC. İşgücü Piyasası ve İstihdam Politikalarının Prensipleri. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara 2000; 71-7.
16. Yüksel İ. İşsizlik Olgusunun Psikolojik Boyutu: Görgül Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi 2005;60: 256-74.
17. Öz F. Sağlık Alanında Temel Kavramlar. Ankara, İmaj 2004: 229-75.
18. Bayam G, Okay T, Dilbaz N, Açıkgoz Ç. Sivil Savunma Birliği Çalışanlarında Kaygı, Umutsuzluk Ve Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri Ve Posttravmatik Stres Bozukluğu Sıklığı. Kriz Dergisi 2002;10: 1-9.
19. O'Connor RC, O'Connor DB, O'Connor SM, Swallowwood J, Miles J. Hopelessness, Stres and Perfectionism: The Moderating Effects of Future Thinking, Cognition and Emotion 2004;18: 1099-120.
20. Çuhadaroğlu Çetin F, Canat S, Kılıç E, Şenol E, Rugancı N, Öncü B, ve ark. Ergen ve Ruhsal Sorunları/Durum Saptama Çalışması. Ankara, Türkiye Bilimler Akademisi 2004.
21. Kazgan G. İstanbul Gençliği: Gençlik Değerleri Araştırması. İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 2006.
22. Aytaç S, Bayram N. Üniversite Gençliğinin İş Ve Eş Seçimindeki Etkin Kriterlerinin Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) İle Analizi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2001;16: 89-100.
23. Öner N. Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler. Bir Başvuru Kaynağı, Boğaziçi Yayınları 1997; 305-7.
24. Şahin A. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyi Üzerine Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 2002; 13: 143-57.
25. Tümerdem R. Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com 2007;20: 32-45.
26. Üngüren E, Ehtiyar R. Geleceğin Turizmcilerinin Umutsuzluk Tipolojilerinin Belirlenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar 2008; 24: 201-19.
27. Karasoy S. Sosyo-Ekonomik Boyutlarıyla Genç İşsizlerin Sonuçlarına İlişkin Bir İncelemesi, Sivas Örneği. Yüksek Lisans Tezi 1999.
28. Erdoğan N, Sosyolojik Açından Kent İşsizliği ve Anomi. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayın No:62, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir 1991.
29. Demir A, Pala A, Baytekin H. Ziraat Fakülteleri Öğrencilerinin Sosyal Yapıları, Eğilimleri ve Sorunları Üzerinde Bir Araştırma. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi 2006;3: 3-7.
30. Rowley KM, Feather NT. The Impact of Unemployment in Relation to age and Length of Unemployment. Journal of Occupational Psychology 1987;60: 323-32.

Yazışma adresi:

Uzm. Feyza DERELİ
Muğla Sağlık Yüksekokulu-Muğla
e-mail: ofeyza@mu.edu.tr
Yazının geldiği tarih : 19.01.2009
Yayınlandığı tarih : 24.02.2009